

Núm. de Protocol: TSJ 000011/2019
Origen: TSJC 073/2017 (2100052/2013)

SENTÈNCIA 2-2020

PARTS:

Agent: Sr. JFC

Representant: Ídem

Advocada: Sra. BRT

Defenent: MINISTERI FISCAL

Defenent: GOVERN D'ANDORRA

Representant: Sra. IOM

Advocada: Sra. MBD

COMPOSICIÓ DEL TRIBUNAL:

President: Sr. Albert ANDRÉS PEREIRA

Magistrats: Sr. Yves PICOD

Sra. Marie CONTE

Sra. Fátima RAMÍREZ SOUTO (Ponent)

Sra. Elsa PUIG MUÑOZ

Sr. Jaume TOR PORTA

Sr. Bernard PLAGNET

Andorra la Vella, setze de juliol de dos mil vint.

El Ple del Tribunal Superior de Justícia, format pels Magistrats abans esmentats, ha vist les presents actuacions iniciades a demanda formulada per la representació lletrada del Sr. JFC, per l'acció de reconeixement d'error judicial, en les quals ha estat part el Ministeri Fiscal i el Govern d'Andorra.

Ha estat ponent la magistrada **Sra. Fátima RAMÍREZ SOUTO**, la qual expressa el parer del Tribunal.

ANTECEDENTS DE FET

1.- La Secció Civil del Tribunal de Batlles, per sentència de data 9 de gener del 2017 va desestimar per manca de legitimació passiva la demanda presentada pel Sr. JFC contra el Srs. JSM i MCJ en la seva qualitat de titulars administratiu d'Assegurances X., en reclamació de 128.200,49 € en concepte d'indemnització com a conseqüència del sinistre causat per l'incendi del seu xalet.

2.- La representació del Sr. JFC va interposar recurs d'apel·lació, que fou desestimat per Sentència de la Sala Civil d'aquest Tribunal de data 30 de gener del 2018, desestimant també el mateix Tribunal per aute de 27 de març del 2018, l'incident de nul·litat d'actuacions presentat.

3.- Contra les resolucions de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia ressenyades es va interposar per la representació del Sr. JFC recurs d'empara, que no va ser admès a tràmit per Aute del Tribunal Constitucional de data 7 de setembre del 2028.

4.- En data 8 de març del 2019, el Sr. JFC va presentar contra l'Estat d'Andorra demanda davant el Tribunal Europeu dels Drets Humans, que no va ser admesa a tràmit per Decisió de data 8 de març del 2019, en no haver-se esgotat totes les vies internes.

5.- El 20 de setembre del 2019, el Sr. JFC va instar aquest procediment per al reconeixement d'error judicial i de funcionament anormal de la justícia que s'hauria comés en aplicar, per apreciar la falta de legitimació passiva dels demandats pels Sr. JFC, amb caràcter retroactiu el criteri establert en una única sentència del Tribunal Superior de Justícia que no constituïa, per aquesta raó, jurisprudència assentada ni consolidada. Demana la representació del Sr. JFC la fixació al seu favor d'una indemnització de 30.000 € així com tots el honoraris d'advocat, procurador i taxes corresponents a totes les tramitacions de reclamació, tant els propis com els abonats en concepte de costes en totes les instàncies.

6.- El Ministeri Fiscal i la representació del Govern d'Andorra han sol·licitat que es desestimi la demanda interposada pel Sr. JFC, considerant que l'acció ha estat interposada de forma extemporània i que no s'ha produït cap error judicial.

7.- En haver estat acordada la substitució de la vista oral pel tràmit de conclusions, les parts van presentar els escrits corresponents, en els quals van reproduir substancialment les al·legacions que anteriorment havien formulat.

8.- La tramitació del procediment ha estat suspesa durant la situació d'emergència sanitària ocasionada pel SARS-CoV-2, segons els articles 23 de la Llei 3/2020, de 23 de març, i 49 de la Llei 5/2020, de 18 d'abril.

FONAMENTS DE DRET

Primer.- En aplicació de les disposicions de l'article 10.3 de la Llei Qualificada de la Justícia, el Ple d'aquest Tribunal Superior de Justícia és competent per conèixer de l'acció per al reconeixement de l'error judicial o de l'anormal funcionament de l'administració de justícia, i fer l'eventual avaluació del dany.

Segons el mateix text, l'acció s'ha d'instar dins del termini improrrogable de 3 mesos comptadors des del dia en què es pugui exercitar.

Com a qüestió prèvia, cal examinar si la part agent ha exercitat l'acció de responsabilitat de forma extemporània, tal com al·leguen tant el Ministeri Fiscal com la representació del Govern, i l'examen de les actuacions evidencia que efectivament ha estat així.

La demanda pel reconeixement d'un anormal funcionament de l'administració de la justícia i d'error judicial es fonamenta en l'aplicació per part de la Batllia, en primera instància, i per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, en apel·lació, d'una doctrina jurisprudencial què, a l'entendre de la part demandant, no era procedent perquè, en primer lloc, no reunia els requisits per constituir jurisprudència, i perquè, en segon lloc, era contrària a la que en el moment d'interposar-se la demanda constituïa criteri jurisprudencial consolidat.

La sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia fou dictada el 30 de gener del 2018 i l'aute que desestimà l'incident de nul·litat presentat contra la mateixa és de data 27 de març del 2018 i va ser notificat el mateix dia, tal com consta en la còpia aportada al procediment i admet el demandant en la demanda presentada davant el Tribunal Europeu dels Drets Humans. En qualsevol cas, és evident que quan es va interposar el recurs

d'empara davant el Tribunal Constitucional en data 19 d'abril del 2018, ja es tenia coneixement d'aquella resolució.

El recurs d'empara no va ser admès a tràmit, per manca manifesta de contingut constitucional, mitjançant aute del Tribunal Constitucional de data 7 de setembre del 2018, notificat en data 11 de setembre del 2018, segons consta en la còpia de la resolució aportada i admet també el demandant en la demanda presentada davant el Tribunal Europeu dels Drets Humans. Aquesta demanda va ser desestimada per Decisió de data 13 de juny del 2019 i no consta la data en què el Sr. JFC va tenir efectiu coneixement de la mateixa, ja que només sabem que la carta què li va ser remesa per donar-li a conèixer, és de data 20 de juny del 2019.

El que queda degudament acreditat és que des que el demandant va tenir coneixement de la resolució del Tribunal Constitucional, en data 11 de setembre del 2018, fins el 20 de setembre del 2019, en què es va presentar la demanda origen del present procediment, va transcórrer quasi un any, excedint en molt del tres mesos establerts en l'article 10.3 de la Llei Qualificada de la Justícia per exercir l'acció per al reconeixement de l'error judicial o de l'anormal funcionament de l'administració de justícia.

La resolució presumptament lesiva dels drets del recurrent va adquirir definitivament fermesa en la data en què es va dictar per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia l'aute desestimant l'incident de nul·litat -27 de març del 2018- contra la seva sentència de data 30 de gener del 2018. S'ha de tenir en compte que la interposició del recurs d'empara no determina per sí mateixa la suspensió de l'efectivitat de la resolució recorreguda. És per això que a partir de la notificació de l'aute de 27 de març del 2018 quedava expedida la via per a demanar la responsabilitat patrimonial de l'Estat. Malgrat això, havent-se interposat recurs d'empara, i partint sempre del principi "*pro actione*" en la interpretació dels requisits per exercir les accions judicials, és a partir del coneixement, en data 11 de setembre del 2018, pel demandant de la resolució del Tribunal Constitucional quan considerem que ha de començar el còmput del termini per exercitar l'acció de l'article 10.3 de la Llei Qualificada de la Justícia.

Aquest termini de caducitat de tres mesos va concloure en data 11 de desembre del 2018 i, per tant, fins i tot quan en data 8 de març del 2019 -foli 135- es va formular la demanda davant del Tribunal Europeu dels Drets Humans, ja estava exhaurit. Però, en qualsevol cas, la interposició de la demanda davant del Tribunal europeu és totalment irrellevant pel còmput del termini.

Així, el fet de que el demandant s'equivoqués i acudís al Tribunal Europeu dels Drets Humans, abans d'esgotar les vies internes per obtenir la satisfacció dels drets que considerava vulnerats i el reconeixement de l'error judicial i de l'anormal funcionament de l'administració, no podria reobrir, cas de que encara no haguessin transcorreguts tres mesos des de la notificació de la resolució del Tribunal Constitucional, un termini que hauria quedat exhaurit tres mesos després del moment en què es podia exercir la acció per la reclamació patrimonial de l'Estat.

En conseqüència, procedeix desestimar per extemporània la demanda formulada per la representació de l'entitat agent, convertint-se el que en el seu moment era causa per no admetre-la en causa per desestimar-la.

Segon.- A més a més, i per valorar la conducta processal del demandant hem d'afegir que l'acció exercitada hauria igualment de ser desestimada perquè el pretès error judicial en què es sustenta, és manifestament inexistent.

Aquest Tribunal ha declarat (Sentències de 6 de febrer del 2002, TSJA-P-001/01 i de 18 d'octubre del 2019, TSJA-P-033/18) que l'obligació de reparar que l'article 10 de la Llei Qualificada de la Justícia imposa a l'Estat per causa d'error judicial es contreu al supòsit que l'òrgan jurisdiccional dicta una resolució ("*dictio juris*") absurda, irracional, horrorosa, injustificable, exorbitant (qualificable de disbarat), bé per haver confós incomprendiblement i injustificable el supòsit de fet enjudiciable, bé per haver incorregut en equivocacions fora de mida en l'aplicació del dret, o per haver decidit coses no coincidents qualitativament o quantitativa amb la "*causa petendi*" del litigi. Aquest és l'abast de l'obligació reparadora per error judicial que l'article 10.1 imposa a l'Estat.

Cap dels supòsits que permetrien apreciar l'error judicial concorre en el cas enjudiciat.

El pretès error judicial s'hauria comés per haver-se aplicat retroactivament una jurisprudència desfavorable al reconeixement de legitimitat passiva a JSM i MCJ per ser demandats en la seva qualitat de titulars administratiu d'ASSEGURANCES X. en reclamació d'una determinada quantitat en concepte d'indemnització per un sinistre assegurat per la companyia asseguradora X..

La sentència de la Batllia i la de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia estimen la excepció de falta de legitimació passiva del titulars de l'entitat que actuava a Andorra com agent de la companyia asseguradora X., perquè aquella entitat i els seus titulars només eren representants o delegats de l'asseguradora i com a tals, si bé la podien vincular contractualment, no eren part de la relació jurídica de l'assegurança i no van assumir les obligacions contractuals que només a aquesta li podien ser exigides. Aquest criteri es considerarà pel tribunal civil, que no resultaria d'aplicació en el cas de produir-se una extralimitació pels delegats en les seves funcions o quan s'hagués provocat per la seva actuació una situació de confusió al demandant sobre la identitat de la part amb qui realment contractaven, excepcions que en la sentència s'explica perquè no concorrien en el cas del Sr. JFC. Es dona, per tant, una resposta raonada i raonable per excloure la legitimació passiva de les persones demandades pel Sr. JFC en el procediment civil, sense que s'hagi produït cap error en l'aplicació i interpretació de les lleis per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

El criteri exposat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia és el mateix adoptat en les seves sentències de dates 24 d'abril del 2007, 23 de juliol del 2015 i 23 de març del 2017 i, tot i que les dos últimes són de data posterior a la de la interposició de la demanda pel Sr. JFC, no es va produir una aplicació retroactiva de la jurisprudència en perjudici dels interessos del demandant. Així les sentències de la mateixa Sala Civil que cita la part demandant per a justificar la seva pretensió, en dos d'elles -STSC de 26 de novembre del 2009 i 27 de novembre del 2014- es va admetre la legitimació passiva dels delegats a Andorra de les companyies asseguradores en supòsits en què s'havia produït una confusió no imputable al consumidor sobre la identitat de la part amb la qual contractava la pòlissa, i en la sentència de 28 de setembre del 2006 no es va analitzar aquest tema perquè no es va qüestionar en apel·lació la legitimitat passiva del delegat a Andorra de la companyia asseguradora.

En qualsevol cas, un eventual canvi de jurisprudència no equival a una reforma legal que impedeixi la seva aplicació retroactiva a conflictes jurídics suscitats amb anterioritat. La jurisprudència interpreta una norma preexistent i pot aplicar-se, fins i tot en el cas en què hagi existit un canvi jurisprudencial motivat a tots els casos en què resulti d'aplicació aquella norma.

Tercer.- S'ha d'imposar les costes a l'agent, en apreciar-se temeritat en l'exercici de l'acció per haver-se interposat la demanda clarament fora de termini i en base a uns arguments manifestament inconsistents.

DECISIÓ

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Ple del Tribunal Superior de Justícia, en nom del Poble Andorrà, decideix:

Primer.- Desestimar íntegrament la demanda interposada pel Sr. JFC.

Segon.- Imposar a la part demandant el pagament de les costes del procés.

Notifiqueu aquesta sentència a les parts interessades, fent-los saber que és ferma i executiva.

Així, per aquesta nostra sentència, definitivament jutjant, ho manem i signem.